

AXEL ROSMAN

Kuidas külv, nõnda lõikus.

See loodusejeadus on jäänud muutmatuks igal ajal. Iga külv annab omaajuguse vilja lõikujeks. Ilmastik võib külvatud seemnest võrsuma vilja hulka kas rohendada või vähendada, kuid kasvava viljalaiik jääb kindlasti jelleks, mis külvati. Nii on see harilikult looduses. Sama põhjeadus on maa ja inimelus, olgu see kas vaimisel või vaimulikul alal.

Rahjuts näeme aga peaaegu kõikjal loffawat loomimatut vilja. Nii linnas kui maal näeme kasvamas usaldamatuse, sallimatuse, kindlusetuse, rahutuse ja teadmatuse vilja. Nügi maailma väikesteimast kogukonnas, perekonnas, kasvab tihti hea vilja asemel umbrohi. Sama lugu on ka iga üksiku südamepõlluga.

Nähes igal pool loffawat umbrohtu ja õige vähejel määralt tõelisku vilja, tekib tahtmatult küsimus: mis põhjustab selle? Pannes tähele loodusejeadust, peame jõudma otjusele, et umbrohi on külvatud inimese südamesse. Inimese hing on taimelawa, kus peab tärkama, kasvama ja valmima willi lõikujeks. Seepärast on väga tähtis panna tähele vilja, mis kasvab meie hingeelus. Teame, et üksik-ijikutest koosnevad perekonnad, jeltskonnad, rahwad ja riigid. Misjugune willi kasvab ühiskonna algrakufesjes, see avaldub kogu inimkonnas. Kui tahame õilistada vilja ühiskondlikul põllul, peame jeda tegema iga üksiku hingeelu taimelawal. Peame hoiduma ebatõdedest, ükskõik mis liiki need olefsid, teades, et need mürgitavad meie teravmeele ja otjustamisvõime. Tulleb hoida otjustawalt tõe, ja ainult tõe poole, ilma et me ühtki ebatõde sallifime. Minult siis võib loota paremat vilja vaimjel põllul.

Suurim hädaoht sel alal varitseb meid juba

loolipingil. Üks tuntumaid kasvatussteadlasi Ameerikas, C. G. White, kirjutab selle kohta:

„Tänapäew jäetakse paljudes koolides Jumala Sõna kõrwale ja teised asjad wallutawad waimu. Tänapäewast kasvatusprogrammi täidab juurelt osalt mitte-usklikkude kirjanikkude tööde uurimine. Kooli õpperaamatutes leidub palju usuvastast mõtet. Jumala Sõna võrreldakse oletustega ja heidetatakse kõrwale otjekui ebatindel ja kahtlane. Nõnda istutatakse kahtlusejeeme noorte hinge, kus see tärkab. Noorsugu eemaldub jeeaga jumalikkudest põhimõtetest ja satub effiteele. Inimesed külvawad liihale ja lõikawad lihast hukatust. Siin ongi kõige kõlwatuse põhjus.

Kuna inimesed wõõrutatakse Jumala Sõnast ja nende waimu toidetakse ülalt walgustamata inimeste mõttejunnitustest, siis hääbub waim, jett ta ei saa kofku puutuda jügawate, igaweste tõdede põhimõtetege. Meie arusaamisvõime kujuneb selle järele, millega me tegeleme. Kui me andume kaduwatele asjadele, siis see nõrgeneb ja selle jõud kuwab nõnda kofku, et muutub ajajookjul kõlbmatuks laiemajilmapiiri jaoks. Niisugune kasvatus on täiesti ebaõige.

Iga wanem ja õpetaja peaks tegema endale ülesandeks, juhtida noorte meeli Pühakirja juurtele tõdedele. Irgu mõeldagu, et see takistaks teaduslikku tööd ja jätaks haridustaseme madalale. Ülalt tulowad teadmised on kõrged nagu taewas ja laialatuslikud nagu kogu maailm. Misiki ei elusta ega õilista meid niiwõrd, kui meie igawesje ellu puutuwate juurte asjade õppimine. Kui meid õpetatakse wastu wõtma ja mõistma Jumalast läkitatud tõdesid, siis terveneb ja laieneb meie tajumisvõime. Selline haridus püstitab inimhinge jälle Jumala kuuju.“

M. B.

Kas saatus on määratud?

Säravad tähed taevas on alati köitnud inimeste tähelepanu ja äratanud imestuse. Nendest on saadud mitmejaguiseid arvamusii ja mõtteid. Paganlikud rahvad olid mures oma saatus üle, seepärast oli nende tähetarkus saatusel selgitamiseks. On arendatud salateadused, mis jäilinud tänapäevani. Seda on nimelt astroloogia, mille põhiideeks on see, et taevatähtede vastastikune juhe sündimise jämapilgul määravat inimese saatusel.

Muistised babiloonlased pidasid hoolega filmas seitset taevakeha: Päikest ja Kuud ning rändtähti Weenust, Merkuri, Saturni, Jupiteri ja Marji. Kõik tähelepanelud põimiti müstifaga ehk jalaõpetusega. Taevakehasid peeti jumalusteks ja seetõttu arvati neid suurteks mõjundeiks elule Maa peal. Tähtede grupid mõeldi elusolevuste kujul ja jäärastelt valmistati taevakaart. Kõik kosmos jumaldati, hingestati.

Suurimaks huvipunktiks oli waadelda, millist mõju avaldab mingi taevakeha inimese elukäigu kujunemiseks. Sünni juhul tähetargad märkisid tähtede asendid ja tõlgitsesid selle inimese iseloomu omadused vastavate tähtede mõju omadusteks. Säärane tõlgitsemine oli muidugi ebausklik ja efslik. Need tõekspidamised kujunesid kindlaks iga päeva või koguni iga tunni kohta. Nende alusel teati horoskoop, mis pidi avastama tulewiku. Iga maakoht nähti olevat ise tähe mõju all.

Astroloogia algkoduks peetakse Egiptus. Babiloonia on aga selle jõulijelt esile tõstnud. Babiloonlaste tähtede tundmine ja tähtede tähenduse teletus on teada kiilkirjade järele.

Kreefamaale tuli astroloogia Meekander Suure maadewallutamise järele, kuna siis puuduti kokku hommikumaadega. Plato uskus tähtede jumalusse. Aristotelese maailmawaade oli astrooloogilisel alusel. Cäsari sõjawäe lipud ja Augustuse metallrahad olid warustatud astrooloogiliste märkidega. Keiser Tiberius, kelle ajal Kristus surmati, tegeles astroloogiaga. Kunst ja käsitööd wäljendasid astrooloogilisi motiive. Igaüks, keisrist kuni tallipoisini, laskis endale seada horoskoobi. Kuid ei pea mõtlema, et jellele ei olnud wasturääkimisi. Kõnemehed, luuletajad ja mõlledjad avaldasid selle kohta pilget. Praegugi weel wäärib tähelepanu see, mis

Mehhanifeeritud tulewifuselgitus.

Arwesse wõttes suuri nõudmisi, wabrikud walmistawad piiramata arwul „planeedifellafid“, mis peawad selgitama tee rittusele ja õnnele.

filosoof Carneades jelle vastu ette tõi. Ta väitis, et astroloogia on lõpp tahterabadusele, see ei lahenda elumõistatusi hoopiski mitte. Sest kuidas võib olla ühel ning samal kohal ja ajal siindinud inimestel erinevad saatused? Üks saab kuningaks, teine waejeks kerjuseks. Ja kuidas see tuleb, et eri kohal ja ajal siindinud leiavad surma ühises lahingus või laewadimetusel? Ja üldse, kuidas saab astroloog kindlaks oma waite, kui täpselt sama konstellatsioon (tähtede asendite ühtesattumine) kordub alles sadandete aastate järele?

Sumala rahwas oma wanal heal ajal on tõesti hoidunud astroloogiast eemale. Ta nägi astroloogias hädaohtu ja wõttis Sumala Sõna endale keeluks. On öeldud: „Ja et ja mitte oma filmi üles ei tõsta taewa poole, ja ei waata päikese, kuu ja tähtede ja kõige taewa wäe poole, et find ei kihutata, et ja nende ette kummardad ja neid teenid.“ (5. Moos. 4, 19.) Tähed ei kuuluta mitte saatust. „Taewad jutustawad

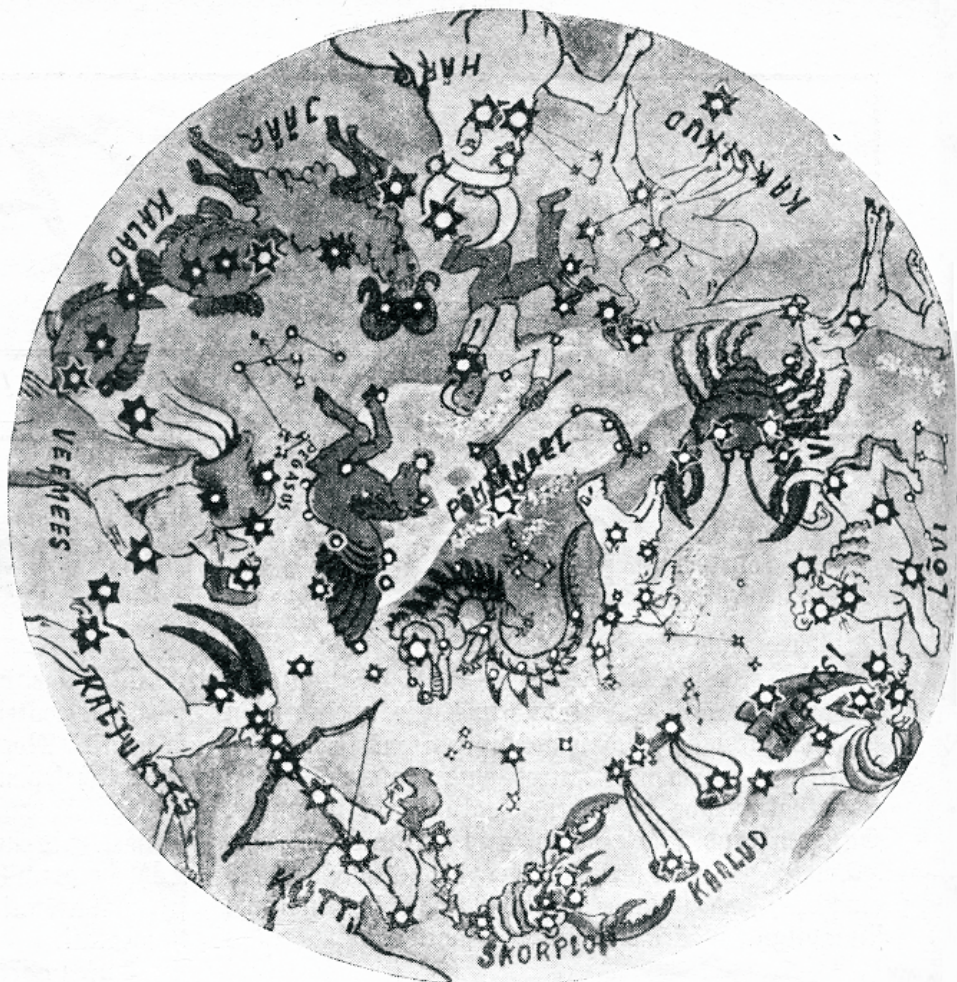
Sumala au ja taewalaotus kuulutab tema kätetööd.“ (Raul 19,2.) Lugu hommikumaa tartadest, kes tulid tähe järele, ei saa ka siduda astroloogiaga.

Apostlik ristiusk tundis ära, et usk tähtedesse ja saatusesse ei saa ühes minna usuga Kristusesse. Kuid warsti pärast seda pääsivad paganliku filosoofia ettekujutused mõjule ja keskajal lewinesid üle õhtumaade.

Astroloogia elab weel tänapäew oma ebausust. Inimest huwitab küsimus oma saatusest. Ta on oma saatuse suhtes ebausklik. Kui talle midagi kindlasti öelda, siis ta hakkab seda uskuma. Ta usub ka isegi kaartidesse, nagu oleks nende taga tõrjem jõud, mis saatuse näeb ja juhib. Praegu on astroloogidel oma kõnetunnid nagu arstidelgi. Antakse wälja astroloogilist kirjandust, kuukirju, käsiraamatuid ja kalendreid, kus astroloogiat ei jäeta nimetamata koguni eksaktjeks (täpseks) teaduseks. Usutakse horoskoobi järele saatust...

Moodne astronoomia (täheteadus) ei kindlita astroloogilisi waiteid ja on lõõnud ebausjul jallad alt. Pole järeast mõju, mis inimese saatuse kõrwalekalduumatult kindlaks määrab. Agronoomia (põllundusteadus) on tõrjunud tagasi ka põllupidajate ebausklikud waated kuu seisust arwatava hea ja halwa aja kohta kiirwiiks ja muudeks töödeks.

Tõsi on, et ettekuulutused osalt täituvad. Kui inimene kindlasti oma saatusesse usub, siis ta juba ise tüürib jelle poole. Inimeses on mõtete reali-

Astroloogiline taewafaart.

jeerimise tendents, see tähendab, tema mõtted lähewad täide. Snn weel, kui horoskoop näitab head, aga õnnetus, kui see näitab halba. Inimene kardab halvastiminekut palju rohkem kui usub hästiminekut. Selles seisabki nende ettekuulutuste alus ja ühtlasi hädaoht. Kui kellelegi näiteks on kuulutatud ette auto alla jäämine, siis tingimata ka alla jääda, sest hädaohtu filmapilgul ollakse alateadlikult nii kohmetu, et ei saagi end ära hoida õnnetusest. Saatuse iseeneses pole taewatähtedest määratud. Tõga juhtumus võib olla juhus või Sumala juhtimine. See oleneb isiku enda olekust ja waluksust.

Mii siis, horoskoobi seadmine on kuritegu, mitte jalateaduse kajutamine, ja seadalaikmine on aimumata ekstsamm või hädaohtlik naljatamine.

Ujul saatusesse horoskoobi järele on eluhäwitawad motiivid, mis on tunnujeks, et see on kurejast. Tähtede järele ei saa ega tohi saatust ette kuulutada. Sumala Sõnal on elualalhoidwad motiivid. Ta õpetab inimesele õige elu, ei ütke saatust ette ja annab juure lootuse ning rahu. Prohmetikuulutustes on teada antud, mis on juba tulnud ja mis saab tulema. Seega Sumal teeb õndsaks ja õnnelikuks need, kes temasse usuvad.

Mii siis, saatusetähed on meie oma jiidames, need on usk ja lootus. Mis kahju toob, on kahtlus.

Elu olemise saladus.

Kord unes tundsin, et lendan maailmaruumis. Tõustes kõrgemale juurenes minus igatjus, kuulastada teisi planeete, kuhu pole seni saanud meie jalga, ja tungida jumalalikkudesse saladustesse. See soov oli peitnenud minus juba kaua ja nüüd olin peaaegu jõudmas oma eesmärgile, kui korraga ärkasin uneist. Minu lootustel oli äkki tulnud lõpp. Tundsin end jällegi endises õhkkonnas, rõhutatud maiteist muredest ja küsimustest.

See unenägu ja sellega ühenduses olev pettumus jättis mulle niijuguse mulje, et ma ei saanud enam uinuda. Vähe aja järele tõusin woodist, astusin afna juure ja waatasin ülesse, oma igatjuse sihtkoha poole. Seal waatasid tähed endiselt osawõtmatult alla ja kuu naeris. Tema naer paistis mulle seeford palju pilkavamana kui harilikult ja ma hüüdsin mõttes: „Arra naera teise äparduse üle!“ Ja aga ei pannud jeda täheleegi ja naeris edasi.

Lõpuks minagi waatasin temast mööda tähtedele, mis tundus mulle palju rahustavam, meeldivam.

Ja jälle kerkis minus teadmiseiha ning uuesti piinas mind soov teada, kuidas on olukorrad teistel planeetidel, millised olewused elavad seal ja kuidas nad näiwad. Ja, kui mul oleksid tiivad, nii nagu see oli unes, siis lendaksin jälle nende kõrguste poole. Ette põletaw tundus minus soov tõusta taewasse ja seal ringi waadata. See on aga inimesele keelatud ja temal tuleb leppida arvamusega, ettekujutusega. Kuigi me teame nii mõndagi unimverjumist, jääb see meile siiski juureks mõistatuseks.

Kuid miks kippuda juht tingimata tähtede waldfonda, mõõtmatusse maailmaruumi? Eks leidu ka meie wäikesel maakeral tuhanded saladused? Eks ole iga walgusekiir midagi iseäralikku, saladuslikku? Misjuguone õpetlane on juba öelnud meile selle kohta kõik, mis oleks öelda? Wõi kas on õhk vähem saladuslik? Pühakiri nimetab jeda „elawaks õhuks“. Eks tähendata sellega midagi äärmiselt üleloomulikku? Ja weetik? Meile öeldakse, et jelles sihaldub omaette maailmade täius. Seda kõike waadeldes ehmatuse tõrjub imestuse. Ja mida ütleme taimeriigist? Kas pole wäikene jamblataim ja lihtsaim rohuõrs omapärane imetöö? Ja lilled, pöösad, puud? Kes juudab tungida nende saladusesse ja kirjeldada nende au? Juba Saalomon omal ajal imestas neid. Ja mida ütleme loomariigist? Selle esitajaid leiame õhus, wees, maa peal ja maa sees, niijuguseid, mis meile meeldiwad ja ka neid, mis meis kutsuwad esile õuduse, wastikuse ja hirmu. Eks ole need kõik loendamatud olewused, igakuks omaette mõistatus ja ime? Eks ole iga rohuõrs ja puuleht kui hieroglüüf?

Seega siis meie maailm, mis on küll kui wäikene wiljaaed maailmadekogus, on täis saladusi ja mõistatusi. Kogu meie teadus jelle üsksikute haru-

dega pole lõpuks midagi muud kui juur mõistatuste arwamine, ühel alal vähema ja teisel suurema õnnega. Mulle tundub mõnikord päris õudne elada maailmas seepärast, et siin on niipalju seletamatut, niipalju saladuslikku. Iseäranis tunnen jeda siis, kui kõnnin metsas wõi ronin mägedel. Siin puhub tuul minu kõrwade ümber ja küsib: „Kas sa mõistad mind?“ Seal jahijewad lehed puul, öeldes: „Tunned sa meid?“ Ja tuhanded lilled aasal hüüawad: „Arwa, kes me olemel!“ Ja ma ei mõista tuhandest küsimusest ühelegi wastata.

Kuid meil ei tarwitse minna kaugole. Waatame iseennast! Eks ole meie iseendale juurimaks saladuseks? Kes tunneb oma juudant? Kes oma hinge? Me ütleme iga päew „mina“, aga kes wõib tõelikult öelda, mis see mina on? On see minu pea? Ei! On see minu jalga, käsi? Ei! Mis see on siis? Ma seisan peegli ees ja waatlen omaenda kuju. Kas on see minu „mina?“ Ei, see pole mina ise. See on ainult üks awaldusworm, aga see tõeline „mina“, see inimese olemus ise on midagi muud, tundmatut. Me aga peame jagedasti wäljst wormi olendiks endaks. Me oleme iseendale wõõrad ja see on kõigist saladusist juurim ja õudseim saladus. Kes on see saladuslik elanik siin

Tunne iseennast!

Seda õppelauset on antud edasi põlvest põlve. Seda on olnud ja on ikka veel tarvis. Mõtled ja wanasti juba järeldajid selle hüve ja Jumal ilmutas selle hüve oma rahvale.

Etks igaliks tunne iseennast kõige paremini, arwatakse. Igahel on oma siseelu, see, mis ta tunneb, mõtleb ja teab. Kannatused või naudingud jääwad asjaomase isiku enda kanda. Teine ei saa neist oja. See, mis inimene elab läbi oma siseelus, awaldub õige kahwatult tema wälimuses, nagu filmis, näos, olekus, liigutujis ja sõnades. Tema siseelu kohta teine võib teha ainult järelduse, et seal leiab aset kurbus, haawumine, enesealahindamine, hirm, wiha, kadetus, kawalus jne. Seda kõike teise olekust wälja lugedes, me ei näe veel temale sisse ega saa tema siseelust tõeliku pilti. See pärast ongi inimesel raske teist mõista. See on see elu traagiline külg. Inimestega võib saada kurbasti talitatud. Inimene ei näe tõelikult, kuidas tema tegu või sõnad teisesse mõjuwad. See pärast ole ettevaatlik. Pane iseennast tähele jelles, mis ja teed.

Inimene tunneb küll iseennast aga enamasti mitte õieti. Ennast mitte õieti tundes muutune rahutuks. Me ei julge mingi asjaolu kujunemist ära oodata ja teeme enneaegu meeleheitwa otuse enese kohta, nimelt hakkame ennast pidama ande waele, õnnetuks, põlatuks, mahajätuks. See teadmine hakkab tõsiselt piinama. Me kaotame tasakaalu. Säärast seisuforda nimetatakse nõrgaks iseloomuks. Enesewäärtuse tunne on ebakindel.

Kui inimesel on midagi, millega ta ei ole eneses rahul, siis kardab ta oma siseelu awalikust tuletut. Kui keegi awaldab oma aimduse tema kohta, siis tuleb kannatajale nii ette, et temale on tõesti sisse nähtud, niüid temast kõik teawad. Mõnest juhtumisi õigeks õjutunud sõnast ta järeldab, et teda peetakse halwaks, teda ei wajata ega jallita. Ümbruskond muutub talle wäljakannatamatuks, ja

tehes, kes mõtleb, tahab, mõtleb ja püüab taewa poole, kuid keda siiski alla kistakse maailma poole? Ta on peitnud end sinu naha alla, ja tunded teda niühasti wäikestes jõrmes kui juures warbas, ja tuled teda igas südamelöögis ja hingetõmbes, kuid siiski ta jääb hulle sama tundmatuks, peidetuks ja wõõraks, kui kaugeid maailmad. Etks see ole kole, et inimene ei tunne iseennast, et ta ei tea, kes ta on? Võib isegi kelduda end hirmuga waatlema ja selles või teise isikust nimetama.

See on hea, kui mõttes eralduda iseendast ja mõtete kiwul tõusta kuni tähtedeni, kust jälle lastuda tagasi maa peale. Nii hakkame mõtlema, uurima, mõtlema ja pidama nõu, kuidas saada lähemale eesmärgile, millele õhutab meid seegmine tung. See waimne üles-

ta teeb otjuleks, loobuda tegewusest, õjawõutust ning hoida kõrwale.

Kuidas on siis see asi tõelikult? See, kes aimas, ei tea veel midagi. Sa tee jäärane nõgu ette, et see sinusse ei puutu, ja aimaja ei julgegi oma aimdust tõeks pidada. Aga kui ja lajed jellel sõnal endasse mõjuda, ja wihastad, näitad haawunud oletut, tahad eemale jääda, siis alles aimaja näeb, et tema aimdus oli tõsi.

Pead ennast tundma õppima, pead eneses leidma alawääristawad motiivid ja need kõrwaldama. Pead enese lepitama halwastiminekuga, see tähendab loobuma tegemast halwastiminekust järeldusi. Tuleb uskuda, et teised ei tea sinu siseelust ikka mitte midagi. Ära otji mingist sõnast või teost enesele analoogilist järeldust, et niüid on nii ja teisiti. Ära soowi, et teised sinuga eriti kaaja tunneid ja armastust üles näitaksid. Teised ei saa sinu soowisid sisse näha. Sa teed siis sellest järelduse ja muutud õnnetuks.

Kui ja end õieti tunned, siis hoiad enese tasakaalus. Kui keegi tahab sind wila kasakaalust wälja, siis sinu enesetunde tõttu ta ei julge jeda teha, ja esimese katse järele ta ei forda enam teist. Kui ja lepid kõigeega ja tunded iseennast, siis on sul tasakaal.

Tasakaal on see tugewus meie iseloomus, See on, mis teeb meid jeltõkonnas armjaks ja wajasiks. Igahiks soowib jeda enesele. Aga kui iseennast ei tunne, siis wõid märgist mõõda minna, laaged üha rohkem õnnetusse ja teised ei saa ka midagi parata. Asjatult nead teist, et nad ei tunne sind ega arwosta sinuga.

Tunne iseennast! Inimene kannatab, kuid ta ei tea, kui põhjustatud on tema kannatus. Põhjus on liialdatud. Iseennast õieti tundes ei liialdata, kannatuse põhjus kaob ja kannatus ise waihub.

S. P.

poolekippumine ja allalangemine kestab seni, kui wabaneme ford lõplikult kehast, mis meid takistab, nii kui Saalomon ütleb: „Ka nõnda põrm mulda jälle jaab, nii kui ta olnud, ja waim jälle Jumala juure läheb, kes teda on annud.“

Seda ülesminemist nimetatakse surmaks, mõned nimetawad ka eluks; kuid alles ülesäratamine annab meile tõeliku elu. Etks ole usklike surm kahtus ja haud ainult wärawaks igaweesse elusse? Ülestõusmine surmast on sama kindel, kui Kristuski on üles äratatud surmast.

Süis wabaneme arwamustest ja mõistatustest, teit ajemele tuleb tunnetamine; siis täitub meie igatus — me mõistame maailmade täiust, tunneme iseennast ja ka Jumalat.

M. W. ainetel.

Kui tulewifuloor ferfib.

VIII.

„Sa taewatähed langesid maa peale, otsekui wiigipuu oma küpsemata marjad maha ajab, kui teda juurest tuulest kõigutatakse.“ Nlm. 6, 13. Ettekuulutatud loodusseisundmused, milliseid waatlesime eelpool, ei ole mitte üksnes olnud, waid need on esile tulnud niisugusel filmapaisiwal wiisil, et neid peeti üldistets lõpuaja märkideks. Ka eelnimetatud ettekuulutus on tõdenenud täpselt, nagu jeda järgmised autoriteetid tõendawad. Poggendorff'i „Annalen der Physik“, R. 29, lhf. 447 üeldakse: „Nagu teada, oli öö wastu 13. novembrit 1832. a. wäga isääralik meteoriliste nähtuste tõttu. Arwurikaste teadete järele taewalaotujes ilmusid kogu jelle öö jooksul, alates kella üheksajast õhtul kuni hommikuni, kajad langewad tähed, mis liiklejid igas sphis. Nende seas oli wäikejemaid ja suuremaid tulekuule, mis lendasid üles ja alla, tehes poolringe ja liidudes üksteisele wastu. Mõnel neist olid järel pikad tulefabad, milledest aegajalt wäljusid jädemed ja tulefogud, mis lennates muutisid oma kuju, walgustades jagedasti oma ümbrust mõne minuti kestes. Selle sündmuse waateala on olnud wäga laialdane. Seda on nähtud Inglismaal, Prantsusmaal, Schweitsis, Rõma-Saksjamaal, Belgias, Berliinis, Warsjawiis, Riias, Leningradis ja Butowinas, kus dr. Rohrer's'i waatluse järele jadas tähti nii arwurikkalt, et seda wõis wõrrelda täielise tulefajuga, kuna neid tähti oli tõeliselt arwuta.“

Suur taewa tulewärf. Aga jeda tähtede langemist ei nähtud mitte üksnes Euroopas ja Aafias, waid aastal 1833 weel juuremal määral läänepoolset maakerapoolel. Humbold'ti „Kosmos'es“ I, 399. lhf., üeldakse jellest: „Sõl 12. ja 13. nov. wabel 1833. a. oli tähelepauuwäärnw sündmus, millist täheteadlane prof. Olmstead nii täpselt kirjeldab.“ Humbold nimetab jeda sündmuse hiiglasjuureks langewate tähtede foguks, kus ühes kohas, lumehelwete jarnajelt kookufuhjumult, neid langes üheksa tunni jooksul wähemalt 240.000.

Prof. Olmstead kirjutab: „Need, kessel õnnesus näha jeda suurte tähtede langemise waatemängu 13. nov. hommikul 1833. a., nägid küll wiist juurimat taewa tulewärfi, mis kunagi — alates maailma algusest wõi wähemalt ajast, mis mäletab ajalugu — siin maailmas on aset leidnud.“

„Otsekui wiigipuu oma küpsemata marjad maha ajab.“ Selle täpselt täitumist tõendab meile keegi Dana Ward New-Yorgist, „Journal of Commerce'is“, mis ilmus 14. nov. 1833. a.: „Süüde peale: Waata afnast wälja! ma ärkasin sügawast uneist ja oma imestuseks nägin, kuidas fogu idapoolne taewas oli meteoridest walgustatud. Ma äratasin kohe oma naise, et ka tema jeda näeks. Riitudes ta hüüdis: Waata, tähed langewad! See sündmus on tõesti ime, wastasin

mina ja tundsin oma hinges, et see on wiimseaja märk. Tähed langesid tõepoolest maa peale „otsekui wiigipuu oma küpsemata marjad maha ajab, kui teda juurest tuulest kõigutatakse.“

Seda prohweetlikku ennustust on wõetud jeni ifka wõrdluspildina; täna aga see läks täht-tähelt täide. Langewad tähed ei kuffunud mitte nii, kui oleks neid raputatud mitmolt puult, waid kui ühelt puult. Nad ei langemud mitte kui küps puuwili, waid kui toores puuwili, mida tuul teatud sphis hooga eemale paistab.“

Samuti ütleb ka täheteadlane Olmstead: „Meteorid ei lennanud mitte juhtumisi, ükskõit kuhu poole, waid näis, et neid heideti wälja üheist punktiist, Leo tähtedefogus, nimelt just täht Gamma Leo-nis'e kohal sibirifõwerdujes. Seda sündmuse ei wõi mitte pidada maifeks nähteks, waid taewalifeks, ja neid langewaid tähti endid ei wõi mitte pidada jelle maakera atmosfääri kõrgemate kihtide juhustifeks nähteks, waid küllalisteks langetelt maailma-delt wõi planeedilistest tühjustest.“

Seega siis tõepoolest taewatähed langesid 1832. ja 1833. aastal maa peale ja weel nii arwurikkalt ja jäärasel wiisil, nagu küpsemata marjad wiigipuult, mida tuulest raputatakse.

Wiimasel sajandil on tähtede langemine muutunud isääranis filmatorikawaks. Miks mitte warem? Teadus ei leia jellele selgitust, aga Jumala Sõna lahendab jelle küsimuse ja nimelt, et see pidi olema üks lõpuaja märkidest.

Et jeda imeliku tähtede jadu tol ajal tõelijelt Nlm. r. 6, 13 tõdenemiseks peeti, jeda tõendab ajaloolane Seijs järgmiselt: „Kolm tundi järgemööda keitwa tähtede langemise puhul tuhanded inimesed kõitidest rahmaklassidest jattusid ärewusesse, mõeldes, et see sündmus oli eelnimetatud kirjakoha ettekuulutuse täitumine. Sülgawad tulekuulid, arwult nagu tähti, tekkisid rakettidena taewalaotusesse. Need olid mitmesuguses juures, wähest tugerwama, wähest nõrgema walguustusjõuga, ja langedes nad olid nii hiigawad, et äratasid isegi magajad. Näis otsekui oleksid nihkunud kõit taewatähed oma teedelt ja langesid maa peale. Kõit, kes jeda nägid, tunnistasid ühel nõul, et see waatepilt oli wäga ülew waadelda.“

Ühendriikide ajalugu ütleb jelle sündmuse kohta: „Nagu tähestik ühendriikide kohal näis tol korral olewat hulises liiklemises. Siin maal pole olnud, alates esimeste asunikkude päewist, ühtki taewalifist nähet, mis oleks awaldanud elanikele nii juurt mõju ja tekitanud jäärast hirmu, kui kõnesolew sündmus. Kolme tunni kestes paljud uskusid, et kohtupäewa algus ootab weel ainult päikefetõuju aega.“ „Our First Century“, p. 329. (Särgneb.)

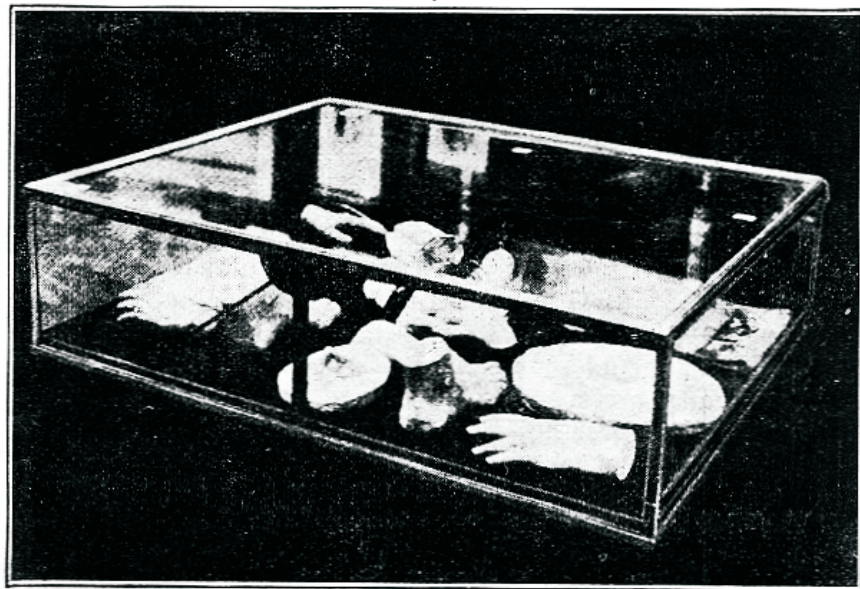
Jälgi sealpooltaldalt!

„On olmas asju taewas ja maa peal, mida teie koolitarkus pole unesti näinud.“ — „Materialism, mis teeb tegemist ainult siinse eluga, mehaanika, millega katjutakse seletada kõiki elunähtusi, on kätte saanud ainult seda, et inimese olu on jäänud waejeks, tema hing on trööstitult laigestatud.“ „Moodne elu on saanud tantsumis kuldmasina ümber ja joomapeoks Weenusjale — aga igale pohmelusele järgneb kasstahastus. Moodne inimene on muutunud kerjuseks ihu ja hinge poolest.“ „Mis kaju on sellest, kui me tungime oma mõistusega nagu puurmasinaga looduse kõige sügawamatele sügawustesse ja winnaneme sealt tema peidetud jõud päewawalgele — mis kaju on sellest, kui need loodusejõud annawad ennaist ainult inimeste kirgede ja omakasipüüdmise teenistusesse, teewad neid hirmuwalibsejaks inimeste üle ja tapawad sel wiisil kõike kõlbelist jõudu ja wabadust?! Mis kaju on kõigist tehnika wõidukäidudest, kui hing nälgib!“ (Zach.)

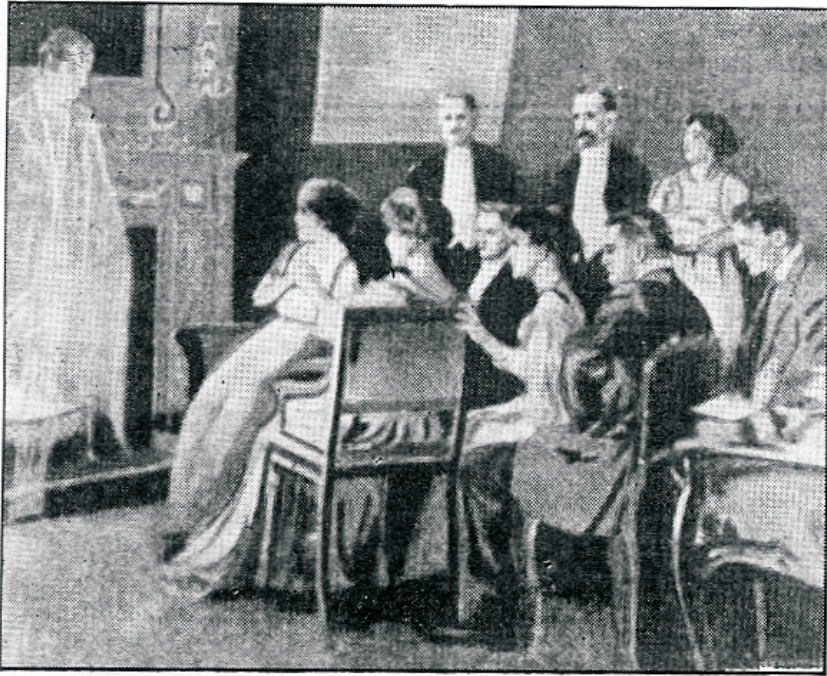
Nii on tekinud nälg teise maailma järele, mis jaadab inimesi, kel puudub piiblitundmine, müstika hõlma, salawõimude koidikutesse. Kahtlused, mis tekkisid inimestes, kui nad katjusid kõike seletada mõistuse abil, kadusid warsti, kui nähti, et on olemas jõudusid, millest inimene ei jaksa jaada aru oma meelte abil. „Suaaliikumises“ leiti peategewuses olemat mingisugune waimujõud. Lühikene aeg peeti niisuguseid spiritistlikke katseid lihtsaks ja seletati sellejuures tegutsewaid jõudusid inimese feha magneetiliste omadustega. Smedest, mida kuuljad selgetnägijad ja telepaadid näitelawadel ette kandsid, oldi üllatatud ja tunnistati pead raputades, et neid ei suudeta ära seletada, aga arwati lõpuks, et siin kõik oleneb ainult ettekandjate osawusest. Juba enne maailmasõda asutati spiritistide ringe, mille poolehoidjaid arwati olemat umbes 100 miljonit. Sarnast lewinemist kinnitab ka tuntud arst Bilz: „See liikumine edeneb jõudsalt. Juba loetakse spiritismi poolehoidjaid kogu maailmas 60 kuni 80 miljonini. Selle liikumise kohta on ilmunud juba üle 30.000 raamatu, neist findlasti 3000 tublit teaduslikku tööd... Ühinguid spiritismi uurimiseks on olemas väga suurel arwul; leidub ju Saksamaal suuremates linnades vähemalt üks, kui mitte kaks või kolm jäärast jeltji; peale selle lõpmata palju mitteawalikke vähemaid ringe perekondades ja tuttawate keskel.“

Möödunud aastajaja feffpaigal tärfas spiritistlik liikumine, milles võib kergesti ära tunda wana-aja waimude ja esiwanemate kummardamise uuesti-siindi. Selgetnägija Andrew Jackson Davis, kes efines a. 1846. New-Yorgis meediumiliste ettekannetega, on selle liikumise põhjendaja, tema kõrwal kaasajutajatena õed Leah ja Katarina Fox. Saladuslik waimudelugu tegi mõlemad õed kuuljaks ja pani aluse selle liikumise praktilis-tehnilisele meetodile. Sgaadõstist seinale koputamist nad lugesid waimude tööks. Süüde peale wastati tugewama koputamisega, ja peagi wõidi neid koputamisi tõlgitseda teatud sõnadega. Kolmefordne koputamine tähendas — ja, ühefordne — ei, jne. Talituswiis laskis ennaist täiendada nii, et warsti waimud jrehtisid pliaatsit või sulopead, mis meediumile (wahetalitajale) kirjutamiseks olid kätte antud. Ujajooksul jõuti waimude kirjani ilma meediumi kirjutamiseta.

Ujuteadlane Zöckler räägib istungiteist, mis peeti Leipzigis profesjori Zöllneri korteris, „er need leidsid aset alati päewa ja mitmete loodusteadlastest tunnistajate juuresolekul, nagu profesjorid Wilh. Weber, Th. Fehner, Schreiber j. p. t.“ Istungite käiku kerjeldatakse järgmiselt: „Meediumi läheduses ajuwad lauad ja magneetnõelad kõiguwad tugewasti sira ja sinna; magneedita terasnõel saab meediumi mõju all mõne minutiga kõige tugewamini magnetiseeritud; harmoonik mängib, ilma et keegi teda puudutaks, mitmesuguseid lugusid; kiwisõe- ja puutükid langewad laest alla, ilma et keegi teaks,

Materialiseerunud käte, jalgaide ja muude efemete tipsjäljend d.

Waimu ilmumine.

kes neid miskab; faks treitud puurõngast on asetunud järsku arusaamata kombel ihe ümmarguse laua jala ümber; mitte vähem arusaamata kombel tungib juur konnatarp lauast läbi jne. Ei puudu ka näited sellest, kuidas waimjed kehad materialiseeruvad.“

Müncheni prof. Karl du Prel, kes on kirjutanud mitmed tähtjad tööd nõiateadusest ja müstikast, avaldab oma tähelepanekutest järgmist: „Spiritistlikud nähted on igatahes tõsiasj. Spiritistlike nähete seadusepärastuse äratundmine on kindlaks pandiks, et spiritism muutub arenemiskäigul ikka rohkem teaduseks. See arenemiskäik ei saa aga loomulikult mitte teistki lõppeda, kui et järgmisel aastajal kogu maailm usub spiritismi.“ Mõnede peiste meediumide paljastused ei suuda tühistada neid nähtusi, mis wastuwaidlemata tõendavad teise maailma jõudude tegewust.

Spiritism kui religioon. Spiritism ei taha aga sugugi olla ainult katseks, mida aja wiiteks ette wõetakse, waid ta tahab olla tõsiseks usuks. Keskpunktis seisab läbikäimine jurnutega. Sellega on spiritismil ühist kõigi teiste õpetuste ja usutunnistustega.

Karl v. Rappardi järele spiritismi peajõud seisab järgmises lauses: „Sa oled suremata, ja tohid seda teada, et oled suremata!“ Spiritistlik meedium Florence Maryat annab oma kirjutusele pealkirjaks: „Surma ei ole“ ja toetab selle juures veel ekslikult Piiblist. Edasi ta ütleb õigusega, et kõik katoliku kiriku legendid ja imeteod, ja ka nende isikute imepärase ja üleloomuliku ilmumine, kes siit maailmalt lahkunud, põhjenedawad spiritismil.

On selgesti tunda nende waimude sugulus budhismi ja teiste sarnaste õpetustega. Näib, et juured kiriklikud usutunnistused on ammutanud samast allikast, kust paganaujulisedki. Jesuiitide isa Walter A. Römer ütles ühes oma kõnes „Katoliku kirik ja spiritism“, mis raadio kaudu edasi anti, järgmiselt: „Kirik on ikka õpetanud ühendust jurnutega, sest see on niihästi kasulik kui ilus, niihästi trööstiw kui ülendaw. Üst läbikäimisesse pühadega ulatab kuni ajaloo algaastateni... See läbikäimine pühadega, minu sõbrad, ongi tõeline spiritism, tõeline ühendus selle ja teise maailma wahel.“. Ka protestantlikus leeris ei puudu õpetusi, mida wõiks nimetada täiesti spiritistlikeks. Paganlik-spiritistlik arusaamine jurnast ja läbikäimise jurnutega saab aga koguni teise walgustuse Pühakirja walguses.

Ütelus, et inimene ei pea mitte jurema, leidub küll Piiblis, aga mitte kui jumalik tõde, waid kui esimene suur põhjapanew kiradi wale, ofimese meediumi, mao, juu läbi:

„Teie ei pea mitte jurma jurema!“ (1. Moosj. 3). Kuski mujal Piibel ei nimeta inimest wõi inimese hinge jurematuks. Wäga selgesti nimetatakse aga sellewastu elu ja suremata põlwe Jumala anniks Jeesuse Kristuse läbi. Teisel kohal öeldakse jälle, et Jumal üksi on jee, kes ei wõi jurre. Inimene wõib juremata põlwe kätte saada ainult sel teel, kuidas Jumal ewangeliiumis on näidanud. Surnud ei lähe piibliõpetuse järele mitte kohe jurematute olewustena Jumala juure wõi jälle lõpmata piinasse, waid nad on tõeliselt „jurnud“ kuni ülestõusmispäewani. Ilma ülestõusmiseta, nii usub apostel Paulus, ei ole mingit lootust (1. Kor. 15, 16—18). Ja et enne seda hing ei saa mitte olla Jumala juures, seda ütleb apostel selgesti: „... siis (ilma ülestõusmiseta) on ka need, kes Kristuse sees on läinud magama, hukka läinud.“ Niisid mõistame ka, mispärast Jumal kõige kõwema nuhtluse ahwardusel oma rahwale keelas paganate kombel jurnutelt küsida. Need ei ole mitte jurnud, kes sel teel wastust annawad, waid kiradi waimud.

Piibel lasseb meid pilku heita waimudeilma. Looja on loonud peale meie maa weel lugemata hulga teisi maailmasid, mis on eluasemeks tema enda kuju järele loodud olewustele, „wiirsidele ja wägewatele, walitjusele ja ülemustele taewaste sees.“ Lugemata hulk kähjalgu, keda kutsutakse ingliteks, on kuningate kuningate teenriteks. Kõik need loodud olewused on niisama tõeliselt olemas, kui need taewakehad, mida me näeme ainult walgusuduna taewalaotuses asuwas linnutes.

Selles waimudeilmas tekkis kurjus, jündis äralangemine Jumalast; eneseilistamine ja oma-

Kodukoldele

Kõlbeline seisuford.

Häda tähendab alati, et millestki on puudu. Praeguses kõlbelises hädas ei puudu ainult head kombes vaid ka tarviline jõud halbusest wabanemiseks. Walitsew mood, teatud raamatud ja ajakirjad teewad noorsoole wastuwoolu ujumise rasteks.

Mis praegu wõib veel aidata, on tagasi-pööramine Looja juure, kes on annud meile oma püha kõlblusseaduse. See kujutab Jumala walitsuse alust ja ka enamjao kodanlikkude seaduseraamatute alust. Selle seaduse järele mõistetakse wiimisel päewal tohut kõigi inimeste

üle. Otse sellepärast on nii tarwilik elada sellega koosõlas.

Kuues käst puudutab eriti igaiht. „Sina ei pea mitte tapma“. Need wiis sõna, mida mõistab igaiht, peidawad eneses aga enam, kui on nähtaw esimese pilguga. Enamus inimestest mõtleb selle juures teise tapmisele, kuid unustab enesetapmised, mis on sellega arwatud samahästi kui teised tapmised. Enesetapmine wõib sündida äkitselt ja mitmesugusel põhjusel, kuid see kõit on tingitud walest eluwiiisist, mis saab inimese warase surma põhjuseks. Pole

fajupüüdmine pimestasid inglite esimese wüürsti, selle nimeks oli Lutsifer (walgujefandja) (Esf. 28, 13—19). Pärast seda kui üks kolmandik ingliteit oli üle läinud efsitaja poole, Mikael (see täh.: kes on kui Jumal?) heitis „kuradi ja tema inglid“ wõidurikka heitluse järele walgujeriigist wälja. (Salm. 12, 7—9).

Samajugune efsitusmärg kordus maa peal esimese inimpaari juures paradüüsis. Kawalusjega petetud ja efsitatud inimesed jaiwad langenud inglite wüürsti julasteks, ja see maa on nüüd „tema riigiks“. Inimesed ega inglid ei tunne kurjust, mis on wastandiks walguist ja elu andwa Jumala olemisele. Kõigi maailmade silme ees Jumal lasseb pattu walmitada selle maa peal, kuna et ta oma kõiwäelise sõnaga häwitaks paha ja lajeks headusel wõidule pääseda. Kutsuwas armastuses, millega Jumal tahab kätte jaada langenud inimese wabatahtlikku poolehoidu, awaldub Jumala olemise jügewus. Efsitatuile Jumal pakub lunastuse. Ja neile, kes oma südamel on kõwaks teinud, ta walmitab ühes selle maaga otja igaweseks ajaks.

See wõitlus muutub jeda kardetawamaks, mida rohkem kristlik wäline kaju warjab jaatanlikku efsitust, „sest jaatan ise muudab enese walgujefinglits.“ Piibel näeb seda wõitlemiskäiku ette: „Kurjade ja efsitajate inimestega läheb aga asi mida kaugemale, jeda pahemaks, nad efsitawad ja neid jaadetakse efsiteele.“ „Süba enne sõjaaega hakkas offultuim meie rahwaelule minema hädaohtlikuks: ta hiilis nagu kait igal pool kallale ja nõudis endale ohwreid.

Sõjaajal ja isäranis veel aastatel pärast joda on lewinenud see taud üle kogu Euroopa.“ (Spieker).

Eene kui Kristus oma ilmuimisega teeb lõpu kurjade waimude efsitawale tööle, jaatan paneb kogu ulatuses oma tegewuse maksma „kõige walewäega ja imetähtede ja tegudega.“ (2. Tesj. 2, 9.) See on kõigile arusaadaw jeletus spiritismi tärkamisest wiimisel ajal.

Spiritism on ajamärk. Saatanlikud waimud tungiwad kobotawate wäejalkadena wälja oma riigi piiridest ja juurel häwitustubinal ujutawad inimjoo üle, sest nad teewad, et neil on „pisut aega“. Kõik sõjad on „selle maailma wüürsti“ käte-köö, „sest needjnatjed on kurjade waimude waimud, kes imetähti teewad, kes wälja lähewad maa ja kõige maailma funingate juure, neid kõigewägewama Jumala juureks päewaks jotta koguma.“ (Salm. 16, 14.)

Uueaja tööstus, mis kuldwaajka teenistuses seis-tes inimjoo ihu ja hinge häwitab, on „selle maailma walitseja“ juhatusel all. Üldine löbuhimu ja kõlwatu elu aetaks jügewuse waimudest üles kõrgele. Selle mõju all seisab nüühästi praegune jilmakirjaline kristlus kui ka ateism, jamuti ka awalik ja peidetud paganlus oma mitmekesiste usutunnistustega. See kuulub ristiusu lahutamata põhiope- tuste hulka, et on olemas üks isikuline, jumalawae- nuline waim, üks kurjuse wüür, kellele on antud jilmnähtawalt teatav õigus meie maailma walitje- mijes kaasa rääkida.

P. Drinhaus.

sugugi ükskõik, mida ma sõon või joon, või mida luban oma kehale. Enamjao patu tiusfatuste põhjused kõlbelisel alal on wales elu- ja toidustamiswiisid. Tänu paljudele arusaajatele meestele ja naistele, et seda tuntakse ka juba ära. Parimat nõu võib meile anda ainult see, kes on meie keha loonud nii imeliselt. Piibli terwishoiu-uuendus on kõige tõendawam. Kes seab enese selle järele, rõõmustab heast terwisest, pikendab oma elu ja ei jää nii ruttu teistele toormaks.

Criti oleks mainida kõlbelist häda seksuaalsel alal, mille läbi huktuwad miljonid inimesed. Kui noormehed ja tütarlapsed jõuawad sugulise küpsuse easse, nad satuwad ennetundmata tiusfatustesse. Tulewad esile nähted, mis on neile täiesti tundmatud. Wäga sagedasti nad ei tea, mis nad peawad tegema ja satuwad hingelisesse hädasse. Häda suureneb, kui puudub õige seletus ning hädaohusolejail ja langenuil pole häid eeskujusid ega aitajaid. Kuidas noorurid tol ajal saawad iseenesega hakkama, sellest oleneb nende edaspidine elu. Tuntud tõsiasi on, et kõige hea waenlane on muutnud selle kõige pühama asja kõige alatumaks. Enam kui kusagil mujal kiskendab siin häda taewa poole. Teatrid, kinod ja paljud ebawooruslikud pildid suurendawad häda veel enam. Kunagi pole olnud hädaoht noorpoole nii suur, kui praegu. Kiufatuse wõimalusi on leegion ja sellepärast suureneb ka langenuite arv alataja.

On täiesti märgataw, millal noorjugu peab läbistama selle kriisi. Wõitlus teeb nad tujukaks, tigedaks ja wäga sagedasti araks ja laisaks. Teatud meelepaha tõuseb mõnikord isegi meeleheiteni ja siis tehakse elule lõpp. Spranger ütleb oma noorsoopsühholoogias sellest olukorrast järgmist: „Sama inimene leiab endas wastupidiseid jooni, waheldumisi laineharju ja laineorge. Ülienergiale ja rekordimurdmisele järgneb ülemata laiskus. Taltjutamatu rõõmumeel muutub raskemeelsuseks. Häbematus ja wõitmatu kartlikkus wahelduwad üksteisega, samuti isetus, suurmeelsus ja usk oma autoriteeti.“ Sellega on häda tähendatud selgelt ja kindlalt. Siin on põhjused meie nii muutliku aja jaoks. Armas noor inimlaps, ole ettewaatlik, õpi ennast walitsema enne kui on liig hilja.

Elu igapäew näitab, kui sügawalt inimene võib langeda.

Patt on inimeste hufatus. Niipea kui inimene ei õpi walitsema ärganud tunge, jääb ta waele, õnnetuks ja rahulolematuks.

Zooja eesmärgiks oli luua terweid ja õnnelikke inimesi. See on ka inimese soow. Kui aga sealjuures ei täitu määratud tingimused, ei aita

kõik soowimised. Üldiselt on olemas kolm klassi inimesi. Need, kes awalikult tunnistawad, et nad midagi ei taha teada Jumalast, ebakristlased ja õiged kristlased. Piibel näitab selgelt ja täpselt oma seisukoha selles wõitluses. Piltajatest öeldakse 2. Peetr. 3, 3: „Ja seda peate teie kõige esite teadma, et wiimil päiwil tulewad piltajad, kes oma eneste himude järele elawad.“ Nii ei mõtle need sugugi enesewalitsemisele. Ebakristlasi mainib Paulus 2. Tim. 3. 5. 6. ja kirjutab neist: „Kellel on jumalafartuste nägu, aga selle wäe salgawad nad ära. Ja neist lahtu.“ Nüüd jääb veel järele kolmas liik. Need on ka inimesed, kuid need lõõwad himude ja ihade asemel risti oma liha. (Kal. 5h, 24). Seda seisukoha tuleb wõita, ja kus on tahe, seal on ka tee. Kiri ütleb: „Sellele on kõik asjad wõimalikud, kes usub.“ Seepärast, noor sõber, ära loobu wõitlusest, waid pööra palwes oma taewase isa poole ja tema aitab sind.

Taewa abi saab sulle osaks alles siis, kui sa teed oma töö. Kunagi poleks olnud esimest pattu, kui Gewa poleks waadanud puule. Silmahimu ja halwad mõtted on kõige kurjemad waenlased. Tahad sa wõita, pead harjutama mõtete puhtust ja talitama järgnewate reeglite järele: halbade mõtete tulekul wõta need kohe wangi, see tähendab, kohe jäta järele neist mõtlemine. (2. Kor. 10,5). Luther ütles lord: „Seda, et linnud lendawad meie pea kohal, ei saa meie takistada, aga, et nad pesi ei ehitaks meie pähe, seda küll.“ Edasi Peetrus annab nõu 1. Peetr. 1, 13: „Seepärast walmistage oma meele niuded.“ Meel seisab wahetus ühenduses mõteteilmaga. Nii nagu hommikumaaal riided hoitakse wõõga koos, nii peab wõtma kogu ka mõtted. „Wõta oma mõtted kogu“, on nõuanne, mida noorjugu kuuleb sagedasti, kuna sellest oleneb wäga palju. Mõtteid ei tohi lubada minna laiali, sest halwad mõtted on meie kõige halwemad waenlased. Wangistatud waenlast ei lasta ka wabalt ümber joosta, waid teda walwatakse alataja. Ja mitte ainult seda — waid teda lastakse olla tegew. Nii peab olema ka mõtetega. Olgu öeldud Wil. 4, 8: „Mis muud, wennad, mis tõsine on, mis aus, mis õige, mis kasin, mis lõbus, mis hea on kuulda, kui üks hea komme, ja mis kiituse wäärt on, see peale mõtelge.“ Selles sühis peawad mõtted olema tegewad, siis takistatakse ka häda. Kes järgneb neile nõuandeile, sellele saab osaks rõõm ja ta läheb wõidult wõidule. Noorjugu wõitlusesse, seft, kes ei wõitle, ei saa ka igawese elu krooni!

Õieennast wõita on kõige raskem wõitlus; õieennast wõita on kõige ilusam wõit.

Wanad ja noored.

Wana ja noor on vastandid. Mõnelegi, kes usub, et ta mõtleb täiesti kriitlikult, võib tunduda, et vastandi mõiste on midagi halba. Kuid ärge ehnatage. Ka vastandist tuleb õnnistus. See võib olla siis, kui hoitudakse isiklikuks muutumast.

Kord olin ühel noorsoopäeva ettekandel, kus oli ka rohkesti wanemaid osavõtjaid. Kõneldi kasvatusest ja enesekasvatusest. Üks sõnavõtjaid tähendas: „Kõigepealt on tarvis, et tänapäeva noorsugu õpetataks tundma aukatust wanemate inimeste vastu ja elukogemuste ees, ja et noorsugu õpiks alluma wanemate inimeste tahtele.“ Noorsoo vastus sellele oli vaikimine.

On olemas üks juur rahvas, kellele need maatod on olnud iseenejätmõistetavad läbi aastatuhandete. Sja mõtteviis on peetud pühaks ja wanaisa oma veel pühamaks. Need on nimelt hiinlased. Kuid sellega pole veel öeldud hinnang hiina kultuurist.

Kui hoolikalt võrrelda wana ja noort, siis peab tulema otsejärele, et mõlemal on paremused ja halvemused üksteise suhtes, et õiges ühiskonnas on mõlemad tarvilikud ja on dieiti rumalus, kui tahetakse ühele või teisele anda absoluutne üleolek.

Nooruse paremused: Noor elab elukewadel, jellest tuleneb ka elutunne: me oleme noored. Noortele kuulub usk, lootus, elurõõm. Waim on vastuvõtlikum ja fogu olek liikuvam kui wanemas eas. Noor inimene püüab edasi; usub loot ja omab tegujõu ning wainustuse.

Wanaduse paremused: Wanadel on samuti näidata jõudu ja elu, kui enne on elatud korralikult; elu on küll teist laadi, kuid sellegipärast mitte vähem huvitaw. Nimetada võib rahu ja arukust, juuremat tunnetust, paremat wahetegemist hea ja kurja, näimise ja olemise wahel. Elukogemust ei tohi alahinnata. Selkõige peab aga ütlema selle punkti juure, et kuigi igal inimesel on oma elus kogemusi, siis on neid wähe, kellest võiks ütelda, et nad on saanud tõesti elutargaks.

Nooruse halwemused on: mitte-nõusolek, piisimatus, ebakindlus. Eneseilehindamine waheldub kõhklemisega. Selmainitud usk undusse võib muutuda pimedaks ja seega ka hukutawaks.

Wanaduse halwemused: Enamasti puudub huwi ja püüe. Meeleldi joovitakse puhata tehtud tööst ja peetakse wistalt finni juurdunud wanaast. Ei mõisteta noorust, mis tahab midagi muud, kui jeniolnut. Nuimestes, kelle eluteed on tundes tanud süüteed, võib tihti märgata libedust. Nii mõnegi inimese eluteed võib tähistada järgmiselt: nooruses ohjeldamatus, keefmistes aastates külm waikus, wanaduses meelelibedus.

Selmistele sõrdlustele olgu lisatud Sebeli ütetus: „Noored usuvad alati, et maailmaajalugu

algab alles nendega, ja wanad arwawad, et maailmaajalugu lõpeb nendega.“

Edasi võib veel iseloomustada järgmiselt: Wanad räägivad meeleldi: Seda asja on alati nii tehtud ja seepärast peab jeda samuti edasi tegema. Noored ütlemad: Usjal, mida alati nii on tehtud, on juba aeg, et jeda fõrd teha ka teisiti, et nähtaks ära, et jee asi lajeb ka teisiti teha.

Noorte ülesanne on uue otsimine, edasitungimine kõigil aladel. Noorpõlv, mis wõtab ilma mõtlemata üle ijade päranduse, ei ole selle päranduse wääriline. Ta peab selle juures ka ise midagi looma.

Wanade ülesanne on panna tähele, et noored oma tungis ja tormamises ei wistaks kõike wana lihtjalt üle parda. Wananenud võib rahulikult kaduda ja anda ruumi uueaegsele. On aga olemas ka wana, mis siiski pole wananenud, waid jääb igawesti uueks, igawesti õigeks.

Mõõdukus ja järelekaalumine peab olema igas asjas. Wanad kui noored peawad fainelt otsestama, mis neilt nõutakse ja mis nad ise nõuawad. Kui nad jeda ei tee, siis teewad juure wea.

Wanemad ei tohi alati kiwi wifata noortele moola päraast, waid peawad ka ennaast tähele panema; ja noored ei pea end tundma õigustatud olewat talitama wanemate eeskujul või veel hullumini.

Wanemate vastu peab olema aukartus ja alandus. Wanemal peab olema juurem eesõigus elus, jett nad on olnud enne nooremaid ja nende elu hakkab otša saama. Kuid nad ei tohiks oma eesõigust kurjasti tarwitada ja peafsid andma noortele wõimaluse areneda. Noored alles astuwad ellu ja nende elu seisab ees. Seepärast noored ei pea püüdma wägiwadselt wõtta üle wanemate kohta. Nad peawad leppima olukorraga, olema wanemaile fajulik ja näitama oma ideaalset juurust ja wäärikust saama nende järestulijaks siis, kui tuleb aeg. Kui noor ennaast alandab ja ülekohtuses olukorras lajeb ennaast niidelda riski püua, siis alles on temal paradiis maa peal ja taewas. Tema juuremeeluses arendatud waimuand tuleb ikkagi ükxfõrd awalikust ja leiab tunnustuse.

Elu jeadusepärajusest ei tohiks astuda üle noor ega wana. Leidke Jumala Sõnast jee õige tee. Seal on öeldud: „Argu põlaku ükski sinu noorust, waid ole eeskujuks sõnas, elamises, armastuses, waimus, usus ja puhtuses.“ „Teie, noored, olge wanemate vastu alandlikud.“ „Kõik olge üksteise vastu alandlikud“ jne. Prohwetlik kuulutus peaks olema kõikide eesmärk, et „wanemate jüda pöördust laste poole ja laste jüda wanemate poole“. Me peame teadma, et me ei ela jün iseene järaast. Wana ja noor mõistawad alati üksteist, kui nad elawad Jumala auks. „Wanad noortega, need peawad kiitma Isjanda nime.“

Have.

Terwishoid

Naise keheline kaswatus.

Dr. M. Voigen.

Tütarlastele on muisklite tegewus sama tarwilik kui poisilastepolegi. Temale on kasuks, olla heas terwiises ja täies jõus. Emaõigis koguni nõuab seda temalt. Praegu ei olda enam jama arvamises nagu kahesaja aasta eest, et naine ei wõi muud teha kui wast päewas tund aega jalutada. Sellitamisega käib harilikult kaasas keheline nõrkus. Kui arwatakse, et see on õrnema soo ideaaliks, siis pettutakse rängalt.

Tunnistan, et meestele ei meeldi mehelikud naised. Annan rummi ka sellele, et teatud juhteline nõrkus, mis näib paluwat üleolewa jõu kaitset, moodustab wõlwa momendi. Muutub aga see nõrkus haiglasjeks, siis mõjub eemaletõukawalt.

Kui poisilastele lubatud ülemäärane aktiivsus ei takista neid hiljem muutumast peene eluviisiga meesteks, miks peaks siis jama aktiivsus takistama tütarlasti jaamaist täiuslikkudeks naisteks? Meheks sirdudes wääriskustumne paneb piiri lapselikule mängule. Samuti naiselik tagasihoidlikkus, mis järkjärgult kaswab küpsuse ja emaõiguse lähenemisega, teeb lõpu tütarlaste mängudele. Kas naise instinktid ei saa täielikult areneda neis piirides, milledes me lubame areneda mehel?

Ma lähen weel kaugemale ja lijan: Naisele on keheline kaswatus puudulest palju halwemad tagajärjed kui mehel, sest naise kõrgeim ülesanne on, wõimaldada hea käekäik järestulewale soole. Seda ta juudab ainult loomulikkudes eluviisides, mis joodustawad talle täielise terwise. Ta on oma ülesande kõrgusel terwishoim abil, mis esijoones peab filmas liikumist ja kehaliisi harjutusi.

Naisele on intelligents ja haridus wäheje tähtsusega, kui sellest on tingitud puudulik kehaehitus, sest haige järestulijad on määratud kadumisele esimeses wõi teises põlwes. Seewastu on aga heal kehaehitusel õigus püsijeks, olgu sealjuures waimjed anded nii wähejed kui tahes, sest tulewased põlmed wõiwad piiramatult arendada intelligenti, kuid faotatud terwiist ei saa enam tagasi.

Tõstame oma tütarde waimje ja moraalle kaswatusje nii kõrgele kui wõimalik. Kõrgeim on parim. Arendame neis peene iseloomu ja õiljad mõtted! Teeme jeda aga nii, et sealjuures ei teki mingijugust kahju kehale!

Jstuw eluviis ja sellest tekkiw halb terwislik seisuford on kahjulik naise heaolule ja sel on kestew

ja jaatuslik mõju tema enda ja tema järestulijate tulewikule. Naise arenemine ei tohi jätta hoolestuse kehaliist arenemist. Kehaline abitus ja arenematus toowad naise õnnele enam kahju, kui juudawad tuua kasu tema waimjed wõimjed.

Seitsmenda eluaastani on kehaharjutuste terwislikud mõjud ühesugused nii tütarlastele kui poisilastele. Üheksandast ja kümnendast eluaastast peale ilmnewad wahed, mis küpsje eani tulewad esile ikka rohkem ja rohkem. Tütarlastjed jääwad lihaste arengu juhtes maha. Nad ei peaks wõtma ette harjutusi, mis nõuawad liigset jõukulutust. Naise lihaste jõud on waewalt kaks kolmandikku mehe omast.

Meeste kaswatusmeetodite tarwitamine naisjoo jaoks tähendab efsitust.

Poisilaps küpsusaja kättejõudmijel instinktiivjelt otjib wõimalusi muisklite pingutamijeks, kuid tütarlaps muutub rahulikumaks ja tagasihoidlikumaks. Tema kaswatus peaks olema peamijelt terwishoidlik.

Suured pingutusjed pole tütarlastele terwislikud, sest need wäsitawad teda. Kui neid jatkatakse, nad häwitawad terwise. Naise keha erilijed funktsioonid on ühtimatud tugewa muisklipingutusjega. Menstruatsjioon (küpsuhastus), rasedus ja imetamine jaawad kiire wäsimuse põhjuseks, kui sellega on seotud lihaste wäsimus.

Nii peab tütarlastje kehaliijest kaswatusjst jätma wälja need harjutusjed, mis sibiwad lihaste arendamijele. Pitapeale need ei ole üksnes kajutud, waid koguni hädaohklikud. Üialduje korral nad wõiwad kutsjuda esile kondikawa moonutusje ja ilusa wormi kadumijse.

Naine pole loodud maadlejaks waid jümitajaks. Temale jobiwad peamijelt need harjutusjed, mis arendawad allkeha. Naiselikude wormide parandamijse sibiis on efsitus, lasta tütarlasti teha kehaliisi harjutusi, mis kogu tegewuse koondawad ülemijsele kehaõjale.

Wõimlemijest.

Teame, et praegune majanduslik wõitlus ratendab kogu inimese, kujuk meid kõiki kaasja, ja me tahes wõi tahtmata peame kaasja minema. Ja siin jelsjub kõige paremini, kes juudab püsida jelles karmis eluwõitluses. Kõrgate ja haige kõngatasse jüba selle raske wõitluse alguses hoolimatult kõrwale ja ta ei juuda jügugi awalddada wastupanu.

Ta peab vaikjelt tunnustama ja pealt vaatama, kuidas teised tungivad edasi, kuidas ilka jälle teised talle järgnevad ja teda — nõrka — uuesti kõrvale tõukavad.

Teised algavad võitlust rõõmsalt, peavad vähe aega vastu, kuid siis väsivad ka nemad. Nad on küll terved ja elujõulised, kuid nad ei suuda pidada vastu karmis võitluses mees mehe vastu. Nemadki kannavad esimese rüüha saatusi, kuigi nende keha polenud haige ega kudur.

Ta edasi tormab kolmas rühm. Siin muutub ka võitlus kõvemaks, sest kõik nõrk on jäänud maha; siin on vaid tugevus, jõud, tahe; siin on tegevimehed. Ilka on veel võitlu; esinevad järjest uued raskused. See on eluvõitlus. Minult kõige kõven, ainult see, kes omab parimat terwist, ainult see, kes waimse jõu kõrwal suudab tõsta esile ka kehaliise, ainult see lööb läbi.

Kellelegi ei meeldi lasta end meeeldi tagasi jureta. Kõigil on tahe, kuid tugevus, jõud, mis võib meid ajada edasi, on mitmetugune. Ta jellepärast olgu üteldud neile, kes seda veel ei tea: muretsege endile jõudu, wõimet ja terwist, mida teie praegu wajate. Muretsege jeda endale, sest osta jeda pole!

Millised teed on jelleks olemas?

Minu ülesanne pole siin awaldada kõiki neid wõimalusi, kuidas me wõime end terweks teha ja terwed hoida. Kuid tähtis on toonitada liht: terwis on tänapäew meie ülim wara. Ta wara, mis peab tooma protsjente, peab saama head hoolitust. Nii peab siin jagatama nõu, kuidas terwise eest peab hoolitjema ja jeda alal hoidma. Ta jeda saab teha igapäewase wõimlemisega.

See on kerge, mõtleb nii mõnigi lugeja! Mina tean aga, et tegelikult on see teistiti. Paljud tahawad wõimelda, kuid wähestel on julgust ja jõudu tõusta jelleks iga päew woodist paar minutit waremalt wõi päewa jooksul tegeleda mõni minut gümnaastilise kehawarwiga. Milliseks ka? Ollakse ju terwe! Seda pole ju waja!!

Seal see on. „Pole veel waja!“ Aga siis kui jeda waja on, siis on see enamasti liig hilja. Terwisel on meile suurim wäärtus siis, kui hakkame jeda kaotama. Sellepärast on ärahoidmine parem kui rawimine. Arimehena mõtleb igaüks nii, aga kas ka isiklikult iseenele kohta? Seal mõeldakse kõige wähem ärahoidmisele.

Kahjuks pole igaühel aega astuda kehakultuuri ühinguise, ja mõnikord ei leita ka sealt jeda, mida tahetakse. Wõimlemisharjutuste kohta on olemas käsiraamatuid, püütagu neid tarwitada. Wõetagu

need harjutused, mis töötawad läbi kogu keha. Tuba liihitese aja järele esinewad tagajärjed, sest keha wõidab tugewujelt, jõult, tahtelt, energialt, terwijelt ja wastupidawujelt. Seeläbi keha muutub wabamaks, wõidab olemasolurõõmullt, elujaa-tawujelt, wõitlusjõult ja wõidujulgujelt.

Glütjeriini kasulikkus.

Glütjeriin on heaks rawiwahendiks, olles puhas, neutraalne, wärwita ja lõhnata.

Wegga glütjeriin on üks parimaid wahendeid tualetiks. Igapäewasel pesemisel ta annab näole, kehale, ninale ja kõrwadele erilise pehmuse. Ta takistab paljude wõõrkehade tungimist meie orgaan-tesse naha kaudu. Ta moodustab kaitse jissetun-giwa vastu.

Glütjeriin, leige weji ja tihk aniiijesjentsi moodustawad ideaalse hambapuhastuswahendi. Samas koostises on ta rawiwahendiks külmamushudele ja lõhkenud huultele. Chinarindpõllbriga glütjeriin on wäga mõjuwaks wahendiks lõhkenud naha pehmendamiseks ja haawade parandamiseks.

Kolmekümme grammi glütjeriini, üks milligramm jupliimaati ja jada grammi wett annawad radikaalse desinfectioonwahendi lastele, kellel peas on wäljalööwe, täid ja tingud. Saja grammi glütjeriini, kolmekümme grammi crezyl'i ja kahejaja grammi piiritusega võib desinfecteerida wiis-kuni kuusjada meetrit põrandat wõi parketti ja jaina puukatet. Maal saawad laudad täiusliku puhtuse tänu jelle kange ja wähemaksima antiiseptilise aine tarwitamisele.

15 liitrite pesupesemisweele aitab jupilufika-täiest glütjeriinist, et anda flanellile, willastele asja-dele ja tundlikudele riistele täieline puhtus.

Tarwitamisel niiskete kingade juures, mis on kannatanud lume, wee ja muda läbi, takistab ta naha pragunemist.

Maitsainete walmistamisel takistab lufika-täis glütjeriini kilo puuwilja kohta enneagset kris-talliseerumist.

Kangekaelse kõhufinnijuse puhul klistiir glütje-riiniga fergendab wäljakäiku ja raswatab joolle hästi jisse.

Lõpult: glütjeriin on üllatawalt hea abi-wahend luffude, wõtmete, fettide j. n. e. õlitami-jels wajoliini, õlide j. n. e. asemel.

Laste nurk

Päikesesüsteem.

Jja: Mis te siin teete, lapsed?

Endel: Me mängime Päikest ja Maakera.

Jja: Väga kena! Sa oled siis Päike, Karl?

Karl: Ja, isa, ma pean siin seisma paigal ja Endel, Maakera, läib ringi minu ümber.

Jja: Seda saab kergesti teha ka teifiti; võtame jelle ümarguse laua ja ätleme, et see on Päike.

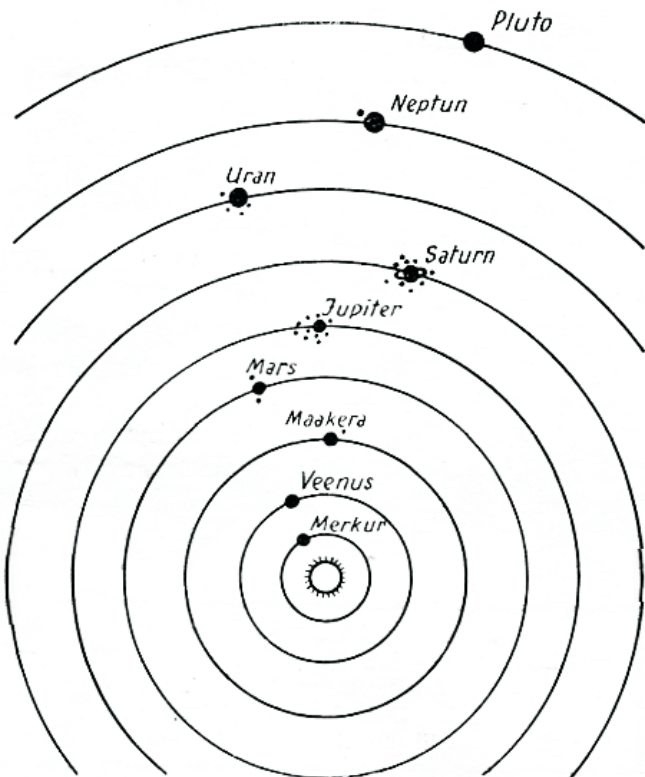
Endel: Müüd võid sina (Karl) olla Maakera ja mina — Jupiter.

Karl: Jä, tead ja mis? Me teame veel ühe kolmanda planeedi, mis ka ümber Päikele keerleb.

Jja: Noo! Kuis on siis jelle nimi?

Endel ja Karl: Kuu.

Jja: Kuu?

Karl: Eks kuu ole ka planeet. Sa rääkisid furd, et planeedid on Päikele lähemal kui teised tähed. Ta paistab õige juur, ta on siis Päikele ja Maakerale lähedal.

Jja: See kõik on õige, ja ma rõõmustan, et te olete kõike nii hästi tähele pannud ja meeles pidanud. Ja ometi kuu pole neist üheksast planeedist; ta kuulub palju enam meie Maakera juure.

Endel: Kuidas ta saab nii heledasti paista; meie Maakera on ometi tume?

Jja: Ta ringleb koos Maakeraga ümber Päikele, ja nii Päike saab teda valgustada.

Endel: Mismoodi ta ringleb?

Jja: Ja, maadake: ta pöörab end ringi nagu Maakeragi ja sealjuures ringleb ümber Maakera ja viimajega koos ringleb ümber Päikele.

Endel: Siis nad reisivad üheskoos ümber Päikele? Kui palju aega neil kulub üheks ringiks?

Jja: Terve aasta ja veel mõned tunnid.

Karl: Kas kuu kulub ka terve aasta ühe ringi tegemiseks ümber Maakera?

Jja: Ei. Selleks ta vajab umbes kakskümmeid kahesja päeva. Mitu korda teeb siis kuu ringi ümber Maakera ühe aasta jooksul?

Karl: Wiit siis kolmteist korda!

Jja: See on õige.

Endel: Müüd ma tean, miks me räägime kuudest!

Jja: Miks siis?

Karl: Kui kuu on kord käinud ümber Maakeraga, siis on kuu mööda.

Jja: Ja, nii see on. Kuu teeb aastas kolmteist ringi, aga kalendris märgitakse kaksteist kuud, ja nii on need kuud paar päeva pikemad. Müüd mängige edasi. Laud on Päikele, Karl Maakeraks ja Endel kuuks. Ma tahan näha, kas te olete asjast õieti aru saanud.

Karl: Meie Päike ei paista hoopiski mitte, sellest on kahju.

Jja: Me kustutame laelambi ja paneme põlema lauakambi jelle laua peale.

Endel: No, müüd on meil tõesti Päike!

Sja: Ja, aga meil ei ole veel õige asend. Päike on palju fordi suurem kui Maakera ja veel jeda suurem kui Kuu; jüiski wõime siin pöörlemisest laada selge pildi.

Karl: Päike on palju suurem, ütled sina, siis me oleme küll Päikest väga kaugel?

Sja: Seda küll.

Karl: Kui kaugelt ma peaksin jääma Päikest eemale?

Sja: Tee ring õige juur, Karl, — nii, ära pöördu ega liigu nii kiiresti, ja Endel, ringle lähedalt ümber Maakera kolmteist korda, nii et ringiga jõuad samasse kohta tagasi! — Nüüd on aasta mööda ja uus algab peale.

Karl: Kas me tohime jedajama weelkord teha?

Sja: Ja, siis lähed juba paremini.

Karl: Kus on aga nüüd teised planeedid, mis ümber Päikese keerlewad?

Sja: Selles ruumis siin, Päikese ja Maakera wahel, ringleb veel kaks teist planeeti, ja teised kuus on päikest kaugemal kui Maakera.

Karl: Kas neil kõigil on ka kuud?

Sja: Mitte kõigil, aga mõnel on jälle mitu kuud wõi saatjat.

Endel: Mitu kuud? Kas neid on ka näha?

Sja: Pikkfilma abil, muidugi. Jupiteril on koguni kümme kuud.

Endel: See wõib näida väga ilus, üks täht kümne kuuga?

Karl: See ilus täht, isa, mis me hiljuti pikkfilmaga nägime, kuulub see ka planeetide hulka?

Endel: Tead, isa, see ringidega?

Sja: Kas te mäletate, kuidas oli jelle nimi?

Karl: Ja, Saturn.

Sja: Õigel. Ja, see on ka üks neist üheksast.

Aga jee ilus ehatäht, mida ma olen teile näidanud; juur, ilus täht hallikas walguses. Kes teab, millist ma mõtlen?

Endel: Weenus on jelle nimi.

Sja: Õige. Weenus on Maakerale kõige lähemal, ja ta ringleb Päikese ja Maakera wahel.

Karl: Kas Weenusel on ka kuud?

Sja: Ei!

Karl: Misjugune planeet on aga Päikele kõige lähemal?

Sja: Merkur.

Endel: Aga mis on Maakerale teisel pool kõige lähemal?

Sja: Mars.

Karl: Siis Maakera ringleb Weenus ja Marsi wahel?

Sja: Just nii! Marsist kaugemal on Jupiter, siis Saturn, ja kolm wiimast on Uran, Neptun ja Pluto, mis on väga kaugel meist ja need on ka kõige wiimati üles leitud.

Karl: Kas iga planeet teeb ringi ümber Päikese ühe aastaga.

Sja: Ei, aeg on väga mitmekesine. Mida kaugemal on päikest, jeda suurem on ring ja jeda rohkem kulub aega. — Peale nende üheksa suure planeedi on veel palju väikeseid tähti, mis ringlewad Päikese ümber. Neid ei näe palja filmaga. Aga kõik püüwad oma teel ja neid hoiab Jumal, kes need on loonud. „Taewad jutustawad Jumala au, ja taewalaotus kuulutab tema kätetööd.“

„MEIE AEG“

mahtab: aastast — Kr. 2.—, poolaastas — Kr. 1,10.

Lihtnumber 20 senti.

Telliida wõib igast postiasutusest.

Posti jooksew artwe nr. 192.